

УДК 929.523амойський"14/16"

Ігор СМУТОК

(Дрогобич)

ЗАМОЙСЬКІ ГЕРБА САС З ПЕРЕМИШЛЬСЬКОЇ ЗЕМЛІ (XV–XVII ст.)

Походження

Історія Замоївських розпочинається з надання Владислава Опольського с. Замостя невідомому на ім'я слугі. Текст самої грамоти не зберігся. Про її існування відомо з межової суперечки між власниками м. Радимна та с. Замостя¹. У XV ст. Замоївські представлені кількома сім'ями. Ким вони доводилися першому власнику села та один одному – з'ясувати не вдається. Відомі у XVI–XVII ст. представники роду виводилися від якогось Петра, одного з двох носіїв цього імені, знаних у другій половині XV ст.

Генеалогія

1. Замоївські у XV ст.
2. Замоївські (нащадки Петра (1472–1490))
 - 2.1. Замоївські (нащадки Федора-Василя (1535–1540))
 - 2.2. Замоївські (нащадки Микули / Мишка / Миколая (1535–1545))

1. ЗАМОЙСЬКІ У XV СТ.

Історія Замоївських у XV ст. не надається до генеалогічної реконструкції попри те, що в перемишльські акти внесено до півсотні записів майнового та судового характеру, де вони присутні. Наявний матеріал дозволяє лише відслідкувати склад місцевих землевласників до кінця XV ст. й у поодиноких випадках містить вказівки на родинні зв'язки.

У середині 1430-40-х рр. село належало братам Яцьку та Іванку Замоївським. У 1441 р. вони взяли на поруки Пехна, свого співвласника, котрий завинив Петру Лутковському 15 гривен. Через рік брати знову беруть на поруки Петра, свого дядька, та обіцяють тому ж Луковському повернути 15 гривен. Чи були Петро і Пехно однією особою, чи різними – неможливо з'ясувати. Поза тим 1444 р. брати позивалися з Ганкою Лентовською та Насткою Мельновською. У 1441 р. Яцько і Пехно мали невіршені справи з Петром Карасем, а Петро – з Георгієм Мамайовичем і Конрадом Кусеницьким (1437, 1441). Їхніми сучасниками також були Іван з сином Волчком, яких позивав Миколай Голамбек (1436). Можливо, вказаного Івана слід ототожнювати з Іванком. Нарешті, ще одна сім'я Замоївських – це Гаврило з Настею і Ганкою, які продали свій наділ за 19 гривен Іванку Замоївському. Напевне, обидві сестри – не хто інші як Ганка Лентовська та Настка Мельновська².

У 1460-х рр. Замоївські позивалися з власником м. Радимна, перемишльським єпископом Миколаєм. Матеріали судової справи подають чи не повний перелік замоївської шляхти. У 1462 р. це були Яцько, Йосько, Сенько, Пехно, Михно, Сенько, Миколай, Ванько, Петро дяк; у 1469 р. – Яцько, Петро, Сенько, Пехно, Миколай, Маргарита, вдова Миколая. З інших записів дізнаємося про те, що один з Сеньків звався ще Шимком. У 1468 р. він позичив брату Петру 10 гривен та заставив за них половину свого маєтку. Можливо, саме він у 1472 р. продав тому ж Петру свій наділ за 40 гривен. Ще один Сенько та Йосько були братами. У 1473 р. вони визнали борг племіннику Петру у розмірі 80 гривен. Їхнім братом міг бути Пехно, який так само завинив племіннику Петру, сину Яцька, у 1473 р. – 5 гривен, у 1478 р. – 11 гривен. Ванько натомість мав брата Петра/Пехна. Після смерті Ванька останній вигнав братову вдову Машку, не сплативши привінку (1474–1475)³.

Цікавим є запис 1477 р., яким Петро Поляк (*Polonus*) визнав борг у розмірі 3 гривен перед Пехном Русиним (*Ruthenus*). Напевне близьким родичем першого були Андрій з братом Вацлавом та Станіслав. Видається, вони представляли католицьку гілку родини. Андрій у 1491 р. продав свою частку Петру за 23 гривні. Станіслав у 1496 р. заставив за 80 гривен половину своїх маєтностей, а Вацлав у 1478 р. зробив реформаційний запис для дружини Доротеї Рокитницької на 30 гривен посагу⁴.

З середини 1490-х рр. чисельне представництво Замоївських кудись зникає. Єдиними власниками села стають сини котрогось з Петрів.

2. ЗАМОЙСЬКІ (НАЩАДКИ ПЕТРА (1472–1490))

Відомі у XVI–XVII ст. Замоїські виводилися від Петра. Припускаємо, що це той самий Петро, добре знайий із записів останньої третини XV ст., котрий послідовно скуповував частки решти співвласників Замостя. У 1472 р. він придбав наділ Шимка за 40 гривен. У 1491 р. – землі Андрія за 23 гривні. Поза тим він утримував у заставі частки своїх дядьків Пехна, Шимка і Йоська⁵.

Помер Петро на початку 1490-х рр., оскільки з 1494 р. перемишльські акти повідомляють про його чотирьох синів, котрі в тому році викупили за 40 гривен земельний пай якогось Миколая Замоїського⁶. Брати успадкували маєтності у с. Замості, поза тим з 1499 р. вони тримали у заставі від Михайла Кречовського королівське село Мальнів у Перемишльському старостві, а з 1513 р. – с. Милятин, від Йоана Рамша за 150 гривен⁷.

Наймолодший Васько /5/ після 1502 р. не згадується. Напевно він помер передчасно у молодому віці⁸. Олехно /4/, попри те, що був одружений, так само нащадків не залишив. Відомо, що він у кінці 1510-х рр. придбав від Михайла Солецького Кокотка частину с. Тишковичів. По його смерті спадок припав племінникам⁹. Матвій /3/ залишив четверо дочок. У 1544–1545 рр. Марухна /14/ дарувала сестрі Анастасії свою частку. Як саме розпорядилися батьківським спадком інші сестри, перемишльські акти не повідомляють, але знаємо напевно, що найстарша Анастасія /13/ з чоловіком Павлом Ільницьким до кінця 1540-х рр. володіла земельним наділом у с. Замості¹⁰.

Найстарший Ігнат /2/ мав трьох синів, знаних до середини 1540-х рр. Вони останні, хто залишався у родовому гнізді. Мабуть за їхнього життя Замоїські позбулися Замостя та переселилися до Тишковичів¹¹.

I покоління

1/ Петро (1472 – 1490)
др.: Н, д. Яцька Блажівського

II покоління

2/ Ігнат (1490 – 1532) 1
др.: Настасія, д. Івашка Корналовського

3/ Матвій (1494 – † між 1528/1535) 1
др.: Маруся, д. Івашка Білинського

4/ Олехно (1494 – † між 1531/1536) 1
др.: Маруся/Маргарита, д. Ванька Лагодовського

5/ Васько (1494 – 1502) 1

6/ Анна (1502) 1
чол.: Федір Маковський

7/ Машка (1490 – 1501) 1
чол.: Кузьма Копистинський

III покоління

8/ Іван (1528 – 1545) 2
др.: Маргарита, д. Миколая Балабана

9/ Федір-Василь (1535 – 1540) 2
др.: Олена, д. Марка Шумлянського (?)
Родоначальник окремої гілки Замоїських

10/ Микула / Мишко / Миколай (1535 – 1545) 2
др.: Анна, д. Івана Хлопецького
Родоначальник окремої гілки Замоїських

11/ Федька (1545) чол.: Федько Луцький Дашкович	2
12/ Марухна (1530) чол.: Іван Гординський	2
13/ Анастасія (1539 – 1584) чол.: Павло Ільницький Рибка	3
14/ Марухна (1540 – 1546) чол.: Іван Ільницький	3
15/ N (1545) чол.: Яцько Шептицький	3
16/ Маргарита (1545) чол.: Климко Тишковський	3
IV покоління	
17/ Іван (1560 – 1590)	8

2.1. ЗАМОЙСЬКІ (НАЩАДКИ ФЕДОРА-ВАСИЛЯ (1535–1540))

Федір-Василь мав чотирьох синів та стільки ж дочок. Від батька вони успадкували частину с. Тишковичів, котру у 1573 р. продали Йоану Фредрові. Яцько /18/, Васько /19/, Грицько /20/, Іван /21/ жили ще в 1590 р., коли разом з двоюрідними братами домагалися від Луцьких сплати посагу по тітці Федьці /11/¹². Де вони проживали, незрозуміло. З Перемишльщиною після 1573 р. пов'язаним був лишень Грицько. Він одружився з дочкою Степана Монастирського й у 1584 р. отримав від швагра Івана Монастирського Степановича земельні наділи у сс. Корчині та Підгородцях, набуті у свій час за 10 000 зл. від Івана Блажівського Миговича та Радиловських Давидовичів. Через рік Грицько відступив власність у Корчині Ваську Корчинському Герману¹³. Відомо напевне, що він мав сина Івана /27/ та, можливо, Федька /28/, згаданих по одному разу¹⁴. Нащадком Грицька без сумніву був Яцько /30/, званий Макарик, згаданий у переліку підгородецької шляхти у 1654 р.¹⁵

III покоління

Див. 9/ Федір-Василь (1535 – 1540)

IV покоління

18/ Яцько (1567 – 1590)	9
19/ Васько (1573 – 1590)	9
20/ Грицько (1573 – 1603) др.: Марта, д. Стефана Монастирського	9
21/ Іван (1573 – 1590)	9
22/ Настасія (1573) чол.: Стецько, с. Васька Баранецького	9
23/ Гелена (1573)	9
24/ Танка (1573)	9

25/ Марухна (1567) чол.: Іван Копистинський	9?
V покоління	
26/ Настасія (1594) чол.: Клим Попель Колодруб Васильович	18
27/ Іван (1603)	20
28/ Федько Грицькович (1609)	20?
29/ Фенна (1630 – 1639) чол.: Макар Підгородецький	20
VI покоління	
30/ Яцько Макарик (1654)	?

2.2. ЗАМОЙСЬКІ

(НАЩАДКИ МИКУЛИ / МИШКА / МИКОЛАЯ (1535–1545))

Діти Миколая /10/, як і їхні двоюрідні брати, проживали до 1570-х рр. у с. Тишковичі. Згодом, у 1573–1578 рр. вони так само продали свою частку Йоану Фредрові¹⁶. Троє із синів Миколая – Лука /32/, Андрій /33/, Кость /35/ – упродовж наступних років неодноразово з'являються на сторінках перемишльських актів. Однак, видається, земськими маєтностями на Перемишльщині вони не володіли. Усі записи, де згадуються їхні імена, це визнання боргів та квити. Час від часу хтось з них тримає у заставі нерухомість. Наприклад, Лука у 1580–1584 рр. розпоряджався будинком на передмісті м. Мостиська, заставленим йому Доброгостом Буховським за 100 зл. У 1589 р. він розпоряджався півланом у с. Ритаровичі, заставленим йому Петром Ритаровським за 64 зл. Андрій у 1609 р. тримав у заставі за 5000 зл. частину Радилівичів від Йоана Хлопецького¹⁷.

З наступного покоління відомі сини Луки та Костя. Костеві діти згадуються випадково. Напевно вони проживали за межами Перемишльської землі¹⁸. Натомість два сини Луки, Миколай /38/ і Захарія /39/, з 1620-х рр. незмінно присутні серед перемишльської шляхти. Миколай активно кредитує Івана Турецького та навіть викупляє від нього маєтки в с. Унятичах. Правда, в 1637 р. він відпродує їх Яцьку Турецькому й переселяється до с. Котовані, де тримає у заставі чверть поля від Івана Ступницького Сехновича. У 1643 р. Миколай стає повноправним землевласником серед ступницької шляхти, викупивши маєтність Рафаеля Оріховського. Він був одружений із Софією Ясинською, котрій зробив реформаційний запис на 2500 зл., але про їхніх дітей відомостей немає¹⁹. Миколаїв брат Захарій так само переселяється до сс. Ступниці і Котовані, де попервах утримує у заставі від Івана Ступницького 5 чвертей поля і став за 750 зл., а згодом стає повноправним власником нерухомості. Він двічі одружувався й від першого шлюбу мав дочку, від другого – двох синів²⁰. Старший Миколай /45/, досягнувши повноліття, у 1669 р. отримав від батька половину маєтку. Молодший Станіслав /46/ з'являється вже по смерті батька. У 1682 р. брати продали свої маєтності у Ступниці, Котлаві, Котовані і Волі Ступницькій Теодору Попелю Ластовчаку. Подальша їхня доля невідома²¹.

III покоління

Див. 10/ Микула / Мишко / Миколай (1535 – 1545)

IV покоління

31/ Ян / Яцько (1571)	10
32/ Лука (1571 – 1590) др.: Анна, д. Себастьяна Сливницького	10
33/ Андрій (1572 – † між 1618/1621) др.: Маргарита, д. Іллі Чернецького Анна, д. Андрія Ясинського	10

34/ Васько (1573 – 1579)	10
35/ Кость (1573 – 1597) др.: Дорота Бжовська	10
36/ Марта (1572 – 1579) чол.: Кость Чайківський Заячек	10
37/ Марухна (1572 – 1579) чол.: Васько Чайківський Трунко Кузьма Голинський	10
V покоління	
38/ Миколай (1607 – † між 1649/1651) др.: Софія, д. Андрія Ясинського	32
39/ Захарія (1621 – 1673) др.: Марина, д. Марка Турянського Анна, д. Андрія Ясинського	32
40/ Самуель (1621 – 1623)	35
41/ Йоан (1621 – 1635)	35
42/ Криштоф (1621 – 1635)	35
43/ Катерина (1621) чол.: Альберт Ловецький	35
44/ Ядвіга (1621) чол.: Станіслав Ловецький	35
VI покоління	
45/ Миколай (1672 – 1682)	39
46/ Станіслав (1682)	39
47/ Анна (1654 – † між 1660/1668) чол.: Теодор, с. Івана Попеля Колодруба	39

Примітки:

¹ Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z Archiwum t.zw. Bernardyńskiego we Lwowie, wydane staraniem Galicyjskiego Wydziału krajowego / Wyd. K.Liske, A. Prochaska, W. Hejnosz (далі – AGZ). – Lwów, 1880. – Т. VIII. – Nr 90.

² Ibid. – Lwów, 1888. – Т. XIII. – Nr 108, 457, 506, 547, 576, 610, 658, 852, 1121, 1479, 1524, 1526-1529, 1530, 1601, 1605, 1754, 2147, 2771, 2276, 2301-2302, 2512, 2772, 2796.

³ Ibid. – Nr 2771, 3761, 4451-4452, 4457, 4577, 4579, 6050, 6946-6947, 6961, 6969, 7050; Lwów, 1901. – Т. XVII. – Nr 94, 399, 450, 736, 749; Lwów, 1903. – Т. XVIII. – Nr 23, 113, 284, 297, 382, 425, 573, 778, 879-880, 930, 992, 1042, 1334.

⁴ Ibid. – Т. XVIII. – Nr 1043, 1636-1637, 1650, 1675-1676, 1714, 1786-1787, 2128, 2169.

⁵ Ibid. – Т. XVII. – Nr 450, 1436, 1919, 2305, 2321; Т. XVIII. – Nr 284, 297, 382, 425, 992, 1042, 1250, 1422, 1512, 1636, 1650, 1714, 1751.

⁶ Ibid. – Т. XVIII. – Nr 2338.

⁷ Ibid. – Nr 2869. Центральний державний історичний архів України, м. Львів (далі – ЦДІАЛ). – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 7. – С. 17.

⁸ AGZ. – Т. XVIII. – Nr 2981.

- ⁹ ЦДІАЛ. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 7. – С. 17; Спр. 8. – С. 464, 569; Спр. 9. – С. 16, 84, 954; Спр. 14. – С. 258; Спр. 262. – С. 463-464.
- ¹⁰ Там само. – Спр. 8. – С. 15, 756; Спр. 9. – С. 16, 84, 390, 455; Спр. 12. – С. 60; Спр. 14. – С. 258, 564, 797, 889; Спр. 43. – С. 1174; Спр. 44. – С. 49; Спр. 262. – С. 1509; Спр. 263. – С. 76.
- ¹¹ Там само. – Спр. 6. – С. 664; Спр. 7. – С. 17; Спр. 9. – С. 16, 84, 1022; Спр. 14. – С. 258.
- ¹² Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 39. – С. 136, 413, 513; Спр. 291. – С. 448, 460; Спр. 298. – С. 147; Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 24. – С. 274; Спр. 35. – С. 1206; Спр. 36. – С. 231-232; Спр. 37. – С. 463; Спр. 38. – С. 93; Спр. 49. – С. 3; Спр. 285. – С. 118; Спр. 286. – С. 638.
- ¹³ Там само. – Спр. 35. – С. 1186, 1206; Спр. 39. – С. 709; Спр. 42. – С. 846; Спр. 43. – С. 903, 933, 1115, 1750; Спр. 44. – С. 1840-1; Спр. 46. – С. 880, 1016; Спр. 49. – С. 3.
- ¹⁴ Там само. – Спр. 100. – С. 996, 999; Спр. 305. – С. 1288; Спр. 335. – С. 398.
- ¹⁵ Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 380. – С. 193.
- ¹⁶ Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 39. – С. 155, 511; Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 32. – С. 156; Спр. 33. – С. 382; Спр. 34. – С. 25; Спр. 36. – С. 1171.
- ¹⁷ Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 38. – С. 220, 400, 607, 623; Спр. 39. – С. 155, 511; Спр. 41. – С. 59; Спр. 55. – С. 1048; Спр. 63. – С. 1119; Спр. 64. – С. 261, 377; Спр. 66. – С. 395; Спр. 290. – С. 543; Спр. 293. – С. 82; Спр. 315. – С. 333; Спр. 334. – С. 845; Спр. 339. – С. 230; Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 29. – С. 461; Спр. 32. – С. 91, 156; Спр. 33. – С. 82, 654, 1075, 1088, 1267; Спр. 34. – С. 25, 193; Спр. 35. – С. 895; Спр. 36. – С. 231-232, 1171; Спр. 37. – С. 460-463, 571, 926; Спр. 38. – С. 1483, 1635; Спр. 39. – С. 1072-1073; Спр. 42. – С. 132; Спр. 44. – С. 79, 180, 417, 1245; Спр. 46. – С. 42-43; Спр. 49. – С. 3, 6; Спр. 51. – С. 218; Спр. 74. – С. 117; Спр. 78. – С. 674; Спр. 94. – С. 6; Спр. 175. – С. 93; Спр. 281. – С. 3; Спр. 285. – С. 118; Спр. 286. – С. 638; Спр. 309. – С. 924.
- ¹⁸ Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 339. – С. 230; Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 94. – С. 6; Спр. 108. – С. 657.
- ¹⁹ Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 103. – С. 1625; Спр. 111. – С. 1140; Спр. 339. – С. 230; Спр. 340. – С. 392; Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 93. – С. 178; Спр. 95. – С. 719; Спр. 97. – С. 662; Спр. 109. – С. 359, 362, 531; Спр. 110. – С. 231; Спр. 110. – С. 321-322, 554; Спр. 111. – С. 802-803; Спр. 114. – С. 28; Спр. 115. – С. 393; Спр. 123. – С. 135; Спр. 179. – С. 1011.
- ²⁰ Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 90. – С. 971; Спр. 103. – С. 1600, 1625; Спр. 104. – С. 2021; Спр. 105. – С. 879; Спр. 106. – С. 534; Спр. 110. – С. 910; Спр. 111. – С. 1130; Спр. 113. – С. 397; Спр. 115. – С. 195; Спр. 121. – С. 368, 1267; Спр. 128. – С. 1831; Спр. 339. – С. 230; Спр. 361. – С. 910; Спр. 372. – С. 1179; Спр. 376. – С. 1322; Спр. 377. – С. 1343; Спр. 379. – С. 1912, 2228, 2232; Спр. 380. – С. 1659; Спр. 381. – С. 351; Спр. 384. – С. 1572; Спр. 385. – С. 800; Спр. 413. – С. 1332; Спр. 417. – С. 2234; Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 107. – С. 1002-1003, 1006, 1009; Спр. 111. – С. 763-764; Спр. 125. – С. 70, 588; Спр. 126. – С. 505; Спр. Спр. 129. – С. 942-943.
- ²¹ Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 121. – С. 1267, 1291; Спр. 137. – С. 1908-1910; Спр. 417. – С. 2234; Спр. 422. – С. 1268.

* * *

Ігор Смуток (Дрогобич): Замойські герба Сас з Перемишльської землі (XV–XVIII ст.)

У статті вміщена реконструкція родоводу Замойських із Замостя у Перемишльській землі. Здійснена локалізація землеволодінь та визначена географія проживання окремих родин. Висвітлені матримоніальні зв'язки. Показана діяльність окремих представників роду через призму майнових і судових справ.

Ключові слова: Замойські, Перемишльська земля, руська шляхта, родовід.

* * *

Ihor Smutok (Drohobych): The Zamoyskyis Sas Family from Peremyshl Land in the 15th – 18th c.

This article contained pedigree reconstruction of the Zamoyskyis from Zamosc in Peremyshl land. Localization land ownership is carried and residence geography of separate families is defined. Matrimonial ties are highlights. Activities of individual members of the genus in the light of economic and lawsuits is shown.

Key words: Zamoyskyis, Peremyshl land, Ruhtenian nobility, family tree.